

Desprăfuirea: o Cenușăreasă a arhivisticii românești?

Mircea Stănescu

Keywords: *Dusting, Romanian Archives*

1. Teoria

Praful este un agent de degradare a colecțiilor patrimoniale care se manifestă prin murdărirea și uzarea suprafețelor. Compoziția sa poate fi de natură diversă: viruși, fum, bacterii, spori de ciuperci, cenușă, praf de ciment, pulbere de polen sau industrială.¹ Combinat cu condițiile improprie de microclimat din depozite, el poate crea condițiile pentru atacuri chimice și biologice asupra suportului arhivistic.

În literatura de specialitate se disting două tipuri de intervenție:

1) *Preventivă*, adică întreținerea curentă a fondurilor arhivistice;

2) *Curativă*, în caz de catastrofă, și în special a apariției mucegaiului.²

Normele noastre naționale prevăd și ele ceva similar. Astfel, între condițiile de păstrare și conservare ale documentelor găsim la art. 154 o prevedere expresă:

În depozitele de arhivă se asigură condițiile necesare pentru păstrarea corespunzătoare a documentelor și pentru protecția lor față de acțiunea agenților de deteriorare: praf [subl. n.], lumină solară, solicitări la uzură mecanică, variații de temperatură și umiditate, temperaturi excesive, surse de infecții sau întreținere a agenților biologici (ciuperci, insecte, rozătoare), pericol de foc, inundații sau infiltrații de apă etc.³

La fel, cheștiunea este reluată în art. 82 din instrucțiunile pentru creatori:

Documentele de arhivă se păstrează în depozite construite special sau în încăperi amenajate în acest scop, cu asigurarea condițiilor necesare pentru păstrarea corespunzătoare a documentelor și pentru protecția lor față de acțiunea agenților de deteriorare: praf [subl. n.], lumina solară, solicitări la uzura mecanică, variații de temperatură și umiditate, temperaturi excesive, surse de

---

¹ Pentru definirea tehnică a particulelor de praf. a se vedea Brigitte Leclerc, *Quelques notions de base sur les caractéristiques des particules solides*, "Actualités de la conservation" n° 5, BnF, octombrie 1997, p. 1; *Cours PIAF*, Module 8, Section 3, la adresa: <http://www.piaf-archives.org/espace-formation/mod/resource/view.php?id=51>. În fine, în contextul asigurării condițiilor de microclimat, a se vedea și *Abrégé d'archivistique. Principes et pratiques du métier d'archiviste*, Association des archivistes français, 2012, p. 240.

² Emilie Dreyfus, Amandine Jacquet, *Dépourssiérer les collections patrimoniales*, Fiche pratique, 2008-2013, p. 1, la adresa: <http://www.enssib.fr/bibliotheque-numerique/documents/1823-depoussiierer-les-collections-patrimoniales.pdf>.

³ [3] *Norme Tehnice privind desfășurarea activităților în Arhivele Naționale*, 1996, p. 74.

*infecție sau întreținere a agenților biologici, pericol de foc, inundații sau infiltrații de apă.*⁴

2. Experiența națională

Normele naționale prevăd și ele, fără a-l formula însă expres, acest caracter *preventiv* al desprăfuirii. Astfel, pe lângă "menținerea ordinii și curățeniei", verificarea temperaturii și a umidității relative, aerisire⁵, există câteva prevederi exprese:

- înlăturarea prafului de pe mijloacele de protecție (mape, cutii), de pe mijloacele de depozitare (rafturi, dulapuri, rastele etc.) și de pe părțile componente ale încăperii (pereți, ferestre, uși, elemente de încălzire) se face lunar [subl. n.: "lunar" este subl. în text] [...]

- documentele preluate de instituțiile administrației de stat, societățile comerciale și persoane fizice vor fi dezinfectate și desprăfuite înaintea introducerii lor în depozite [subl. n.]. În cazul când aceste operații nu pot fi făcute imediat, documentele se depozitează provizoriu într-o încăpere de tranzit [subl. n.].

*Activitățile de întreținere, igienă și conservare curente se consemnează într-un caiet de depozit, iar măsurile de asigurare materială și financiară a acestor activități se planifică și se execută potrivit reglementărilor existente, la propunerea șefilor direcțiilor județene și ai serviciilor deținătoare de arhivă.*⁶

La fel, în instrucțiunile pentru creatori:

În depozitele de arhivă se vor asigura curățenia și ordinea interioară, pentru a se evita insalubritatea acestora sau instalarea de focare biologice (rozătoare, insecte, mușegai); [...]

*Înlăturarea agenților dăunători se face prin desprăfuire [subl. n.], curățire mecanică, dezinsecție și deratizare. Desprăfuirea documentelor se face cu peni [sic!] moi sau tampoane, iar absorbția prafului rezultat, cu aspiratoare electrice [subl. n.]. Dezinsecția, dezinsecția și deratizarea depozitelor de arhivă se fac ori de câte ori este nevoie și cel puțin o dată la 5 ani.*⁷

Totodată, normele și instrucțiunile naționale prevăd, fără a-l formula expres, ci doar succint, și caracterul *curativ* al intervenției:

- se vor efectua sondaje lunare asupra stării de conservare a documentelor, mai ales în zonele întunecoase și reci ale depozitelor. În cazul identificării unor

⁴ *Instrucțiuni privind activitatea de arhivă la creatorii și deținătorii de documente*, 1996, p. 11, la adresa: <http://mefc.ase.ro/Media/Default/docs/Instrucțiuni%20creatorii%20arhiva.pdf>.

⁵ *Norme Tehnice*, p. 74.

⁶ *Ibidem*, p. 75.

⁷ *Instrucțiuni*, p. 12.

focare de degradare, documentele respective vor fi izolate într-o cameră separată, până la intervenția unui specialist [subl. n.].⁸

În cazul semnalării pericolului de degradare a documentelor se iau măsuri de înlăturare a acestuia, cerându-se, în cazurile deosebite, sprijinul Arhivelor Naționale [subl. n.].⁹

3. Practicile în uz

Pentru a le investiga, am redactat o întrebare, pe care am adresat-o unui număr de opt arhiviști de pe întreg cuprinsul țării. Iat-o: **Vă rog, explicați pe scurt ce înțelegeți prin operațiunea arhivistică numită desprăfuire și în ce constă ea, practic, din experiența dvs.** Am adăugat o precizare: *Răspunsul dvs. îmi este necesar pentru redactarea referatului profesional, iar prelucrarea informațiilor, la fel ca citarea, vor fi anonimizate.*

Pentru că nu sunt lungi, vom cita aceste răspunsuri integral, și exact în ordinea în care le-am primit (adică una aleatorie).

1) E.N. (București, Aparatul Central):

Desprăfuirea este operațiunea arhivistică din punctul de vedere al igienei și întreținerii în cele mai bune condiții de păstrare și conservare a documentelor din depozitele proprii.

Practic, prin desprăfuire se înțelege îndepărtarea prafului de pe documente, cutii de arhivă, mape de protecție, suluri etc. și de pe polițe, dulapuri, rastele din depozit, ca și de pe părțile componente ale depozitului respectiv, de pe ferestre, uși, calorifere, pereți, cel puțin o dată pe lună.

Deoarece nu mai există (au existat prin anii 1960) mijloace performante de desprăfuire (aspiratoare cu perii adecvate), omologate și avizate prin normele tehnice proprii, această operațiune a avut loc în perioada 2005-2006 prin mijloace "clasice", și anume: cu găleata cu apă, cârpe și mănuși de protecție; urcând pe scările din depozite, nu tocmai stabile, la o înălțime de aproximativ 6 m, cu găleata de 10 l de apă, iar apa se schimba după maxim 2 m.l. șterși. Nu cunosc dacă au avut loc desprăfuiri și la alte depozite prin aceleași metode "clasice", însă biroul nostru a făcut această desprăfuire la toate depozitele din Aparatul Central, respectiv s-au desprăfuit aproximativ 10.000 de m.l. de arhivă, operațiunea făcând parte din planul de muncă al arhivarului/arhivistului, ca una distinctă.

Prin serviciile de igienizare se obține un rezultat foarte bun, iar riscurile asupra sănătății persoanelor ce manipulează documentele sunt reduse. Însă după această desprăfuire știu că unii dintre colegi au avut probleme de sănătate, dată fiind metoda "clasică" de îndepărtare a prafului, și nu de absorbție a acestuia.

Tot legat de desprăfuire, conform normelor altor instituții, ale bibliotecilor, de exemplu, această operațiune trebuie să aibă loc periodic, într-un spațiu din afara depozitului.

---

⁸ Norme Tehnice, p. 75.

⁹ Instrucțiuni, p. 12.

Problema păstrării și conservării este destul de complexă, deoarece sunt numeroase aspectele care trebuie avute în vedere, iar măsurile optime sunt dificil de respectat în totalitate. Astfel, se realizează mai degrabă un compromis între dorința de a păstra și conserva perfect documentele, și posibilitățile oferite de tehnologia zilelor noastre.

Sperăm ca viitorul să permită găsirea celor mai bune soluții pentru acesta operațiune.

Mai întâi, a fost indicată absența aparatului necesare, fapt care transformă operațiunea într-una de tip casnic. Apoi, a fost indicată necesitatea ei principială – reducerea riscurilor afectării sănătății personalului de arhivă –, dar, totodată, și faptul că atâta vreme cât se desfășoară în condiții inacceptabile, se poate transforma ea însăși într-o cauză a îmbolnăvirilor. În continuare, au fost indicate standardele în domeniu și maniera în care ar fi de făcut. În fine, semn că arhiviștii sunt persoane practice (dacă mai era nevoie de demonstrat), s-a spus și că această operațiune este un compromis între dezideratul normelor și tehnologia accesibilă.

2) A.R. (Banat):

Când m-am angajat la arhive, în anul 1994, cum n-aveau nevoie de ingineri, am funcționat mai întâi ca referent, și una din sarcinile de bază era operațiunea de desprăfuire.

Din experiența mea, îți pot spune sincer, scurt și cuprinzător ce făceam practic:

a) *Polița: luam rafturile la rând, goleam un metru liniar de arhivă de pe prima poliță și o ștergeam cu cârpa umedă;*

b) *Cutia de protecție: cum nu aveam la dispoziție un aspirator, foloseam doar cârpa moale și uscată pentru ștergerea cutiilor, întâi la exterior și apoi la interior, pentru înlăturarea prafului și, mai ales, a "franjurilor" – hârtia coaptă și măruntă (efect al biodegradării documentelor);*

c) *Dosarele/registrele: pentru acestea, desprăfuirea consta doar în ștergerea copertei exterioare, tot cu cârpa uscată.*

Regăsim aceeași manieră de a proceda ca cea deja indicată, la care iau parte atât arhiviștii, cât și arhivarii.

3) R.A. (Transilvania):

Desprăfuirea, la noi, e o operațiune în care se ia un aspirator de mână, mic, cu baterii, și se aspiră întâi cutiile din depozit. Apoi, cu o cârpă umezită, se șterg cutiile și polițele.

Operațiunea se execută de doamna care se ocupă cu curățenia, și este în fișa postului. Fiecare administrator de depozit planifică activitatea și urmărește modul de desfășurare. Aerisirea depozitelor și urmărirea temperaturii la nivel de depozit este sarcina responsabililor de depozit. Cu ocazia verificării existentului se poate constata și cantitatea de praful.

Noi nu avem preluări, dar în cazul preluărilor desprăfuirea se face înainte de a se introduce dosarele în cutii; se șterg cu o cârpă uscată, de această dată. Doar cutiile pot fi șterse cu cârpa umedă. Tocmai de aceea desprăfuirea se face la noi în sezonul cald, pentru reglarea umidității relative.

Precizare importantă: în acest caz, operațiunea este făcută nu de către personalul de arhivă, ci de persoana însărcinată cu curățenia, acțiune la care desprăfuirea este redusă, iar arhiviștii și arhivarii intervin doar în cazul preluării de documente.

4) N.I. (Transilvania):

La noi [desprăfuirea] se face așa cum prevede art. 99 din Instrucțiuni. Da, chiar se face.

Avem noroc că avem un aspirator performant care merge. Mai greu cu lavetele.

Un aspirator destul de mare, Philips FC 6843.

Aceeași manieră “casnică” de lucru beneficiază, de această dată, de un aparat mai mare, care este însă la fel de casnic.

5) Loredana Dascăl (București, Aparatul Central, BAMFPC):¹⁰

Desprăfuirea nu intră în categoria operațiunilor arhivistice, care au o importantă componentă intelectuală și vizează prelucrarea (procesarea) fondurilor/colecțiilor/documentelor, pornind de la sistematizare, fondare, ordonare, inventariere, verificarea existentului etc. Desprăfuirea este o măsură de întreținere și igienă a documentelor [subl. în text], care ține de păstrarea și conservarea documentelor, în consecință de compartimentul de resort și de calificările personalului acestuia. Așadar, ea nu implică sfera de competență a arhivistului decât în măsura în care acesta semnaleză oportunitatea și stringența acestei măsuri [subl. în text], în calitatea sa de responsabil al unui depozit.

În ceea ce se aplică Arhivelor românești¹¹, este important de semnalat problema urgentă a mijloacelor și măsurilor de desprăfuire. În mentalitatea arhivistului român, noțiunea de praf arhivistic este aproape compatibilă cu depozitul de arhivă și oarecum romantică, acesta fiind poate și motivul pentru care aparatura tehnică modernă pentru desprăfuire nu este încă o prioritate de achiziție instituțională. Soluția desprăfuirii manuale este una la fel de păguboasă pentru documente ca aceea a ignorării acestui teribil agent de deteriorare, întrucât ea nu face decât să agite praful (implicit: sumedenia de agenți patologici conținuți) în aceeași încăpere și, finalmente, să-l așeze în locul din care a fost deplasat. Paranteză: sistematizările și transferurile de documente trebuie neapăratacompaniate de atente activități de desprăfuire (în comportamentul reflex al

¹⁰ Colega noastră de la Biroul de Arhive Medievale a ținut ca numele să-i fie trecut în clar, dorință pe care am respectat-o.

¹¹ În continuare, citează din *Raportul de stagiu STIA 2013* (Stage technique international d'archives), aflat în manuscris.

arhiviștilor atenția se concentrează mai degrabă asupra precauțiilor de a nu deranja praful). Arhivele franceze dețin săli speciale de triere, de desprăfuire (cu centrale cu filtre fine de aspirație), de umidificare sau uscare a documentelor, prevăzute pentru a preveni contactul direct al documentelor contaminate/contaminabile (astfel de spații sunt o stringență în Arhivele românești).

Ținând cont că o serie de activități¹² – verificarea zilnică a instalațiilor electrice, sondajele lunare asupra stării de conservare a documentelor în vederea identificării focarelor de degradare, înlăturarea lunară a prafului de pe mijloacele de protecție, de pe mijloacele de depozitare și de pe părțile componente ale încăperii [Notă: Menționez că soluția desprăfuirii manuale este total contraindicată de reglementările arhivistice internaționale.] – sunt imposibil de realizat de către responsabilii de depozit, întrucât presupun cunoștințe, tehnică, echipament și îndemânări specifice, desemnarea de personal și atribuirea adecvată a acestor activități și responsabilități devine o necesitate.

Față de cele semnalate, consider oportună implementarea teoretică și practică a unui regim de conservare preventivă a documentelor – ca palier al specialității conservare-restaurare, implicarea activă a compartimentului de resort în problematica depozitelor de arhivă, efectuarea periodică a prelevărilor de probe microbiologice și bacteriene în vederea depistării agenților biologici și, deopotrivă, asigurarea mijloacelor necesare pentru optimizarea condițiilor de păstrare și conservare a documentelor.

După ce anterior am redat o situație în care desprăfuirea era redusă la curățenie, regăsim teoretizată această versiune radicală: ea nu este o operațiune arhivistică, dată fiind absența caracterului său intelectual, ci o simplă măsură de igienă și întreținere. Nu cade deci în sarcina personalului de arhivă (arhiviști, arhivari), ci a celui de la departamentul de păstrare și conservare a documentelor. În consecință, nu este în nici un fel treaba arhivistului să se ocupe de ea. Este deplănsă apoi absența tehnologiei aferente și sunt indicate standardele în domeniu, în vreme ce curățarea manuală a prafului este echivalată cu ignorarea lui. În fine, noțiunea de "desprăfuire" este scoasă din câmpul arhivisticii alături de întreg domeniul conservare-restaurare.

6) A.U. (Moldova):

Teoretic, desprăfuirea este operațiunea arhivistică de eliminare a prafului de pe documente cu perii moi, prin suflare (aspirare) cu aspiratorul și ștergere cu cârpe moi și uscate, fără a le deteriora.

Practic, operațiunea de desprăfuire se desfășoară prin "scuturarea", "bateră" u.a. în aer liber și ștergerea mijloacelor de protecție (cutii, mape) cu cârpe uscate.

Din păcate, nu este sigura operațiune care nu se desfășoară așa cum ar trebui, deși instituția noastră este cea care stabilește normele de lucru. Lipsa dotărilor tehnice constituie o problemă.

---

¹² În fine, citează din *Referat privind condițiile de păstrare-conservare în depozitul I B*, 30 decembrie 2013, redactat pentru necesitățile Biroului său.

Pe scurt, o descriere la fel de nudă a realității.

7) E.L. (Moldova):

În depozitele noastre de documente, desprăfuire generală s-a făcut doar o singură dată (din 1999, de când sunt angajat), după următorul tipic:

Prin 2004, cred, femeia de serviciu avea o găleată cu apă (pe care nu o schimba prea des) și o cârpă; uda cârpa și trecea cu cârpa umedă peste cutii! Desprăfuiă câțiva metri pe zi (până în 30 de metri), însă în următoarele zile praful se așternea din nou de unde fusese șters.

Desprăfuiri parțiale am făcut eu în depozitul nr. 6 și ... în bibliotecă, prin ștergerea prafului cu o cârpă umedă – cârpa era înmuiată de 3-4 ori doar într-o apă, după care schimbam apa și ștergeam din nou praful de pe cutiile și polițele șterse anterior –, când am sistematizat câteva dintre fondurile arhivistice/de carte din aceste depozite.

Ca o aberație, rețin că prin 2005-2006, șeful de atunci a luat inițiativa de a schimba cutiile mari de la un fond cu cutii mici. Cum acestea din urmă erau neîncăpătoare pentru formatul documentelor, arhivarii au lăsat deschisă partea din spate a cutiilor, așa încât praful a ajuns de pe cutii în cutii (pe documente), iar gândacilor li s-a permis să circule liber de la o cutie la alta. (Până atunci nu aveam invazia de gândaci cu care ne confruntăm astăzi, căci niciun gândac nu trecea prin cutia tratată chimic).

Sunt descrise aici complicațiile generate de dificultatea de a desprăfui depozitele, combinată cu decizii nefericite.

8) N.A. (Muntenia):

Desprăfuirea se face cu scopul asigurării curățirii documentelor, prin înlăturarea prafului, hârtiei mărunțite și a efectelor biodeteriorării documentelor din arhivă. Desprăfuirea se face cu perii moi, prin suflare, aspirare (cu aspiratorul), ștergere (cu cârpe moi și uscate), fără a se deteriora documentele.

Ca angajat al Arhivelor Naționale, nu am realizat efectiv (în mod organizat și conform definiției) desprăfuirea arhivei. Știu că se raportează această activitate când se preiau noi fonduri. În situația respectivă, verific dosarele fizic și din punctul de vedere al conținutului, iar faptul că le manevrez individual cred că înseamnă desprăfuire. Desprăfuire mai raportează și referenții odată cu verificarea existentului cu inventarul (tot legat de faptul că manevrează dosarele).

În fapt, și din păcate, realizez zilnic desprăfuire cu plămâni când prelucrez arhivistic fondurile. Și asta, cu siguranță, are consecințe mari asupra sănătății. În urmă cu aproximativ cinci ani ștergeam cutiile de arhivă pe exterior cu cârpe umede. Acțiunea se desfășura când se făcea curățenie generală (inclusiv în depozite), și o realizam împreună cu îngrijitoarea. Acum, nemaivând îngrijitor, nu știu să se mai fi realizat desprăfuirea cutiilor, iar a dosarelor nici atât.

Lipsa unor instrumente profesionale de aspirare a hârtiei ar putea fi una dintre cauze. Apoi timpul scurt, numărul mic al angajaților raportat la

multitudinea activităților etc. Fac precizarea că lucrez în Arhivele Naționale de șase ani.

Este indicat caracterul aleatoriu al acțiunii. Date fiind dificultățile pe care le presupune – cronica lipsă de personal, a dotărilor tehnice (în afară de cunoscutele halate, mănuși și măști) –, desprăfuirea este o activitate care mai degrabă se raportează decât se face efectiv.

4. Standardele și codul de bune practici

În studiul de față ne vom concentra asupra principiilor, iar nu a modului de lucru efectiv, care poate fi regăsit în toate normele și manualele de lucru.¹³

Să spunem, mai întâi, în clar: atâta vreme cât se aplică instituțiilor de arhivă (deși nu numai lor), desprăfuirea este o operațiune arhivistică. Aceasta înseamnă că are, așa cum am sugerat mai sus, atât o dimensiune teoretică (intelectuală), cât și una practică. Ea este deci integrată teoriilor și practicilor arhivistice, și face parte din domeniul numit Păstrare și Conservare. Fiind, înainte de toate, o operațiune intelectuală, ea presupune o analiză și se planifică.

Ca operațiune tehnică, de astă dată, este de două tipuri:

1) *Manuală*, și se realizează cu perii moi, textile care nu lasă fibre sau pensule. La fel ca măturarea, ea are inconvenientul de a răspândi (lăsa) praful în spațiul ambiental.

Arhivele Naționale ale Franței
Desprăfuirea manuală
©2014 Mircea Stănescu

¹³ Iată un exemplu oarecum la întâmplare. Cf. Céline Pérard, *Le dépoussiérage*, Bibliothèque Nationale de France, Direction des services et des réseaux – Département de la conservation, mai 2003, la adresa : <http://www.bnf.fr/documents/depoussierage.pdf>.

2) *Mecanică*, se face cu ajutorul unui aspirator cu filtrare completă, care respectă normele HEPA (*High Efficiency Particulate Air filter*), prevăzut cu un variator de putere, pentru a nu distruge suportul documentului. Spre deosebire de aparatele de acest tip, care rețin complet praful, aspiratoarele casnice împrăștie microparticulele în aerul înconjurător.¹⁴ Cel mai utilizat este aspiratorul portativ, care se pune în spate ca un rucsac.

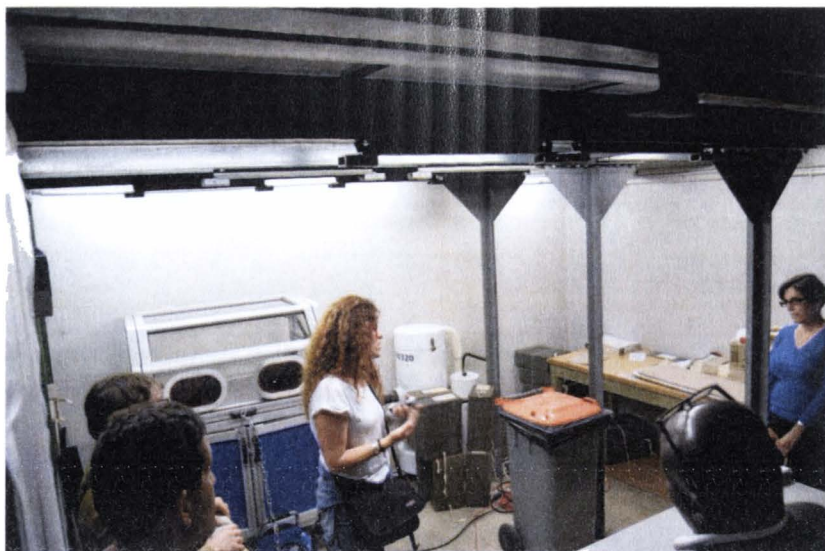

Arhivele Naționale ale Franței
Aspiratorul portativ
©2014 Mircea Stănescu

Operațiunea se realizează, în mod obligatoriu, într-un alt loc decât depozitul de arhivă. Unele instituții de arhivă sunt dotate cu posturi de desprăfuire legate la centrale de aspirare, care scot aerul în afara clădirii.

---

¹⁴ E. Dreyfus, A. Jacquet, *op. cit.*, p. 1; Anne Marteyn, Marc Fauchoux, *Dépoussiérage: mode d'emploi*, "Actualités de la conservation", no. 4, juillet 1997, pp. 3-4, la adresa: http://multimedia.bnf.fr/actus_conservation/cn_act_num04_art2.htm.

Arhivele Naționale ale Franței
Post de aspirare
©2014 Mircea Stănescu

Ca activitate preventivă, desprăfuirea trebuie făcută cel puțin o dată la trei ani. Ea trebuie însoțită de asigurarea unor condiții de păstrare controlabile.¹⁵

Astfel, locurile de depozitare a documentelor și căile lor de aerisire trebuie curățate periodic și sistematic; la fel, în caz de urgență sau atunci când au loc lucrări în încăperile și depozitele de arhivă. În fine, înainte de a fi trimis în depozit, orice document trebuie desprăfuit.

Ațiunea poate fi făcută fie de personalul intern, fie de o firmă specializată. În primul caz, este nevoie de mai multe resurse: timp, oameni pregătiți în acest scop (tehnicieni), aspiratoare și încăperi specifice; în al doilea caz sunt necesari banii.

Astfel, desprăfuirea nu este doar o activitate de păstrare a documentelor de arhivă, ci și un act de igienă și prevenire. Iar faptul este valabil atât pentru fondurile arhivistice, cât și – poate mai ales – pentru personalul de arhivă.

Insistăm asupra faptului că această operațiune este diferită de curățenia obișnuită. Personalul care o execută trebuie să fie protejat cu: măști igienice, mănuși (de bumbac sau latex) și combinezoane.

Pentru a fi eficace, desprăfuirea se asociază altor măsuri preventive, precum controlul microclimatului sau circulația aerului, tocmai pentru a evita intervențiile curative, care sunt dificile și costisitoare (dezinfecție, dezinfecție, ștergere, curățare profundă) asupra documentelor care sunt deja afectate și fragile.

Particulele de praf pot influența negativ sănătatea omului. Astfel, particulele cuprinse între 0,5 și 5 μm sunt cele mai dăunătoare pentru plămâni. Pe de altă parte, particulele de tip viu, indiferent de puterea lor patogenă, pot, chiar în situația în care

¹⁵ E. Dreyfus, A. Jacquet, *op. cit.*, p. 1; A. Marteyn, M. Fauchoux, *op. cit.*, pp. 1-2.

au murit, cauza boli, dată fiind capacitatea lor alergică sau toxinele pe care le produc.¹⁶

5. Atenuarea practicilor curente

Ne vom întoarce acum la realitatea noastră imediată. Astfel, vom spune că, poate mai mult decât alte structuri ale administrației, Arhivele nu doar că nu trăiesc într-o lume ideală, ci nu se mișcă nici măcar într-una “normală”, previzibilă. Este vorba, desigur, despre normele arhivistice, în afara cărora ele sunt de multă vreme.

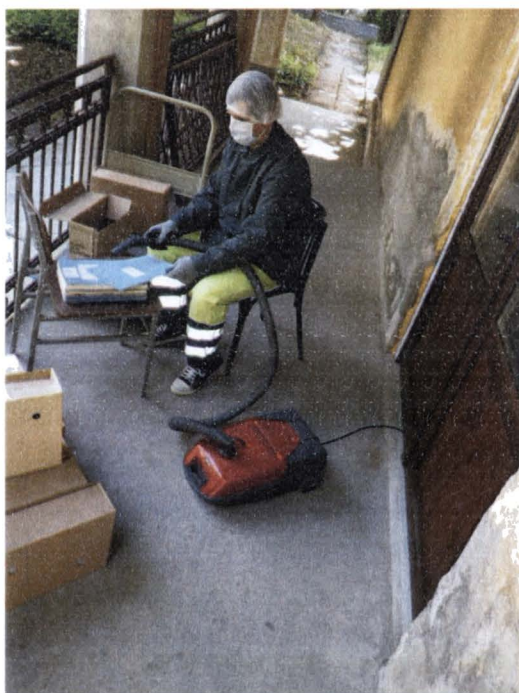
Dată fiind situația de decalaj între norme și practici – ale cărei surse nu ne propunem să le investigăm aici, și care de altfel reprezintă, păstrând proporțiile, o problemă a arhivelor din toată lumea –, vom vorbi nu atât despre norme și aplicarea lor (sau imposibilitatea punerii lor în practică), ci despre atenuarea practicilor noastre curente.

Astfel, vom porni de la un dat, și anume că: este mai bine să faci ceva decât nimic. Prin urmare, arhiviștii români, atunci când fac, chiar asta fac: mătură, șterg rafturile, cutiile și dosarele cu materiale textile puțin umede sau antistatice. Iar când nu o fac ei înșiși, o face persoana însărcinată cu curățenia. Uneori, ei curăță dosarele și obiectele cu pensule, perii moi sau cârpe de bumbac uscate.

Camerele de desprăfuire, la fel ca și aspiratoarele cu filtre HEPA, lipsesc cu desăvârșire, iar posturile de aspirare par de domeniul *science fiction*. Prin urmare, este necesar ca această operațiune să se facă în exteriorul clădirii. Iată, spre exemplu, cum am procedat înaintea prelucrării dosarelor aflate în plan.

¹⁶ B. Leclerc, *op. cit.*, p. 2.

Această versiune atenuată de desprăfuire are ca dezavantaje:

1) Dat fiind că nu este realizată cu un aspirator cu absorbție completă, ci cu unul casnic, adus de acasă, particulele de praf nu sunt extrase metodic, iar dosarul poate fi deteriorat, căci variatorul de putere lipsește.

2) Ea nu este integrată unei suite de acțiuni periodice și sistematice, fiind o excepție. Prin urmare, cutiile și dosarele sunt trimise apoi în depozite care sunt desprăfuite aleatoriu.

Exceptând faptul că arhivistul este mai bine protejat în timpul desfășurării ei, singurul avantaj este că, fiind făcută înainte de prelucrarea arhivistică, limitează cantitatea de praf pe care acesta o inhalează ulterior. Prin urmare, fie și numai pentru acest motiv, ea trebuie făcută.

6. Concluzii

Întorcându-ne la întrebarea de început, vom spune că dacă desprăfuirea este, într-adevăr, în context românesc, o Cenușăreasă, ea nu-și va găsi probabil vreodată nici Zâna-cea-Bună și nici - cu atât mai puțin - Prințul. Sau, în alți termeni, este iluzoriu să așteptăm ca situația să se schimbe rapid și radical, prin urmare, mai rațională este continuarea atenuării practicilor curente.

Astfel, ceea ce s-ar putea face cu sorți de izbândă ar fi ca:

1) Arhivele însele să reflecteze la această situație ca la o problemă căreia să caute a-i găsi și soluțiile;

2) Arhivistul (lucrătorul de arhivă), adică omul, să fie pus pe primul plan – și aici vom spune ceva neintuitiv: înaintea Arhivei însăși –, ceea ce înseamnă că sănătatea sa trebuie să prevaleze în orice acțiune;

3) Alocarea sau, după caz, degajarea pentru fiecare unitate de arhivă a unei încăperi pentru desprăfuire;

4) Realizarea unui plan minim de investiții în tehnică de desprăfuire conformă cu standardele în domeniu.

București, 31 august 2015.

Dusting: a Cinderella of Romanian Archivistics? (abstract)

This study presents the theory behind the topic of dusting and continues with the Romanian experience. To investigate the latter I addressed a question to eight archivists throughout the country: *what is dusting and how do you do it in your archive?* Their answers are fully presented. Then I review then the standards of good practice and I show an example of how to change the current practice based on some realistic recommendations.